

**Poročilo o nezakonitem
lovu in ubijanju ptic v
Sloveniji za obdobje
2000–2019**

Poročilo o nezakonitem lovu in ubijanju ptic v Sloveniji za obdobje 2000–2019

Organizacija raziskave in priprava poročila: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, DOPPS – BirdLife Slovenia, Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana

Odgovorna oseba: dr. Damijan Denac, direktor

Poročilo pripravila: Tjaša Zagoršek, varstvena ornitologinja

Strokovni pregled: dr. Urša Koce, Katarina Denac, dr. Damijan Denac

Priporočeno citiranje: Zagoršek, T. (2020): Poročilo o nezakonitem lovu in ubijanju ptic v Sloveniji za obdobje 2000–2019. Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana.

Lektoriranje: Henrik Ciglič

Prelom in oblikovanje poročila: Tilen Basle

Fotografije: Tilen Basle, Jure Novak, Alen Ploj, Maks Sešlar, PU Murska Sobota, Arhiv DOPPS

Priprava zemljevidov: Pia Höfferle

Tisk: Schwarz print d.o.o.

Naklada: 600 izvodov

Izdano: julij 2020

Štiriletni projekt »Proti nezakonitemu ubijanju ptic na jadranski selitveni poti«, ki ga podpira nemška naravovarstvena fundacija EURONATUR, na Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS) uresničujemo zato, da pticam zagotovimo čim varnejšo selitev in gnezditve. Zagotoviti želimo aktivno sodelovanje s službami, pristojnimi za pregon tovrstnega kriminala, a tudi učinkovit sistem in orodja, s katerimi se bomo še uspešneje borili proti nezakonitemu lovu in ubijanju ptic. Naj Slovenija resnično postane varna oaza za ptice.

Delamo za varstvo ptic in njihovih življenjskih okolij. S tem prispevamo k ohranjanju narave in dobrobiti celotne družbe.

Se želite pridružiti ekipi prostovoljcev in tako narediti korak v smeri preprečevanja nezakonitega lova in ubijanja ptic v Sloveniji? Vabljeni, da se nam pridružite.

EURONATUR

UVODNA BESEDA ...

Ptice nas privlačijo že od nekdaj; radi jih gledamo in opazujemo njihovo vedenje ter poslušamo njihovo petje. Fran Erjavec je v svoji knjigi *Domače in tuje živali v podobah*¹ iz leta 1868 zapisal: »Kako žalosten bi bil svet, kako dolgočasen, kako mrtev bi bil najlepši kraj, ko bi ga ne oživljale ptice s svojim petjem.« In res je tako. Ravno zaradi njihovega petja in lepega videza pa jih žal človek tudi lovi. Mojca Terčelj Otorepec v svoji knjigi *Trnovski tičarji in solatarce*² opisuje načine in pasti, ki so jih »ljubljski tičarji« uporabljali pri lovu ptic pevk, te pa nato prodajali kot hišne ljubljence. Nekatero vrste, npr. cipe, so lovili le za hrano. Mrtve in oskubljene ptice so prodajali predvsem Grand hotelu Union in še nekaj znanim ljubljanskim gostilnam.² Tako so si prislužili nekaj denarja in izboljšali življenjske razmere.

Očitno je, da ta dejavnost, ki bi naj bila izumrla po drugi svetovni vojni, le ni tako mrtva, pojavljajo pa se tudi druge oblike nezakonitega lova in ubijanja ptic. Na društvu DOPPS se s to problematiko poglobljeno ukvarjamo zadnji dve leti. Dan za dnem se večja naše védenje o razsežnosti problema v Sloveniji, saj sistematično beležimo primere nezakonitih ravnanj. Tako smo od leta 2000 do konca leta 2019 ugotovili že 428 primerov in številka še kar raste. Primere zapisujemo po celotni Sloveniji, a doslej smo jih največ zabeležili na območju Osrednje Slovenije, Podravja in na Obalno-Kraškem.

Na osnovi trenutnega poznavanja problematike, ki pa je še vedno ne popolno, ocenjujemo, da je v Sloveniji letno nezakonito ulovljenih ali ubitih 14.000–49.000 ptic. Največ je nezakonitega lova in ubijanja ptic z metodami lova, kot so npr. pasti, mreže, limanice itd. (10.000–26.000 osebkov), sledi nezakonit lov s strelnim orožjem (4.000–23.000 osebkov) in zastrupljanje ptic (150–500 osebkov). Ocenjujemo, da je letno čez slovenske meje nezakonito pretihotapljenih 34.000–172.000 ptic.

V letu 2019 smo na službe, pristojne za preganjanje tovrstnega kriminala, skupaj vložili 43 prijav, in sicer le za nedavne primere z zadostnimi dokazi ali utemeljenim sumom o nezakonitem ravnanju. Na policijo smo podali 15 prijav; osem je bilo obravnavanih in zaključenih, šest pa jih je še v postopku preiskave. Na Inšpektorat RS za okolje in prostor smo poslali 28 prijav, sedem prijav je bilo doslej obravnavanih in zaključenih. Druge prijave, nekatere še iz leta 2018, še vedno čakajo na začetek postopka. Skupno smo v letu 2019 nazaj v naravo po uspešni rehabilitaciji izpustili 32 ptic, ki so bile nezakonito ustreljene ali ulovljene in zadrževane v ujetništvu.

Za uspešno skupno delo v letu 2019 se iskreno zahvaljujemo slovenski policiji, ki prijavljene primere obravnava profesionalno, hitro in z vso resnostjo. Iskrena hvala za uspešno skupno sodelovanje tudi Inšpektoratu RS za okolje in prostor, OE Koper.

PREGNANA

USTRELJEN

ZASTRUPLJEN

ZA KOSILO

ZAŠČITA PTIC V ZAKONODAJI REPUBLIKE SLOVENIJE

Zakon o ohranjanju narave (ZON)³ (Uradni list RS, št. 56/99 z vsemi spremembami) v 14. členu opredeljuje, da je živali prepovedano namerno, brez opravičljivega razloga ubijati, poškodovati, odvzemati iz narave ali vznemirjati.

Po Uredbi o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah⁴ (Uradni list RS, št. 46/04 z vsemi spremembami) so vse vrste ptic zavarovane, razen mlakarice *Anas platyrhynchos*, fazana *Phasianus colchicus*, gojenih osebkov jerebice *Perdix perdix*, mestnega goloba *Columba livia domestica*, sive vrane *Corvus cornix*, šoje *Garrulus glandarius* in srake *Pica pica*. Uredba o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah v 5. členu opredeljuje, da je zavarovane živalske vrste (Poglavje A Priloge 1) prepovedano zavestno poškodovati, zastrupiti, usmrtiti, odvzeti iz narave, loviti, ujeti ali vznemirjati.

Po Uredbi o določitvi divjadi in lovnih dob⁵ (Uradni list RS, št. 101/04 z vsemi spremembami) je med lovno divjad uvrščenih šest vrst ptic: jerebica (le gojeni osebki), fazan, mlakarica, šoja, siva vrana in sraka. Te vrste je med lovno dobo, ki je prav tako opredeljena z zgoraj omenjeno uredbo, dovoljeno loviti. Lovne dobe so datumsko določene v času jesenskih in zimskih mesecev (zunaj gnezditvenega obdobja). Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob je podrejena Zakonu o divjadi in lovstvu (ZDLov-1)⁶ (Uradni list RS, št. 16/04 z vsemi spremembami), ki v 35. členu predpisuje varstvo divjadi pred nepotrebnim vznemirjanjem v mirnih conah, na rastiščih, gnezdiščih, polegališčih, brlogih, pasiščih v gozdu in krmiščih in prepoveduje zalezovanje v neugodnih vremenskih razmerah (poplave, hud mraz, zmrzal, visok sneg). Zelo pomemben je tudi 44. člen ZDLov-1, ki prepoveduje lov na divjad zunaj lovne površine, nastavljanje divjadi strupeno vabo, nastavljanje divjadi pasti, zanke, mreže ali limanice, streljanje v gnezda v vseh letnih časih, uporabo pasti stopalke in pasti za neselektivni lov.

Kazenski zakonik (KZ-1)⁷ (Uradni list RS, št. 55/08 z vsemi spremembami) v 32. poglavju Kazniva dejanja zoper okolje, prostor in naravne dobrine v 342. členu opredeljuje nezakonit lov in ubijanje prostoživečih živali kot: "Kdor brez dovoljenja ali sicer neupravičeno lovi in ubije ali rani divjo žival ali jo ujame živo, se kaznuje z denarno kaznijo ali zaporom do šestih mesecev." V 344. členu so opredeljena nezakonita ravnanja z zaščitnimi živalmi in rastlinami kot: "Kdor nezakonito poseduje, odvzame, poškoduje, usmrti, izvaža, uvaža ali trguje z zaščitnimi divjimi živalskimi ali rastlinskimi vrstami, zaščitnimi živalmi ali rastlinami ali njihovimi deli ali iz njih izdelanimi izdelki, se kaznuje z zaporom do treh let."

Pri kakršnihkoli aktivnostih, ki niso v skladu z omenjeno zakonodajo, gre za nezakonit lov ali ubijanje prostoživečih ptic.

METODE DELA

Na DOPPS-u uporabljamo lastno bazo, v kateri beležimo podatke kršitve zakonodaje in podrobnosti glede načina nezakonitega lova in ubijanja ptic na območju Republike Slovenije.

Analiza v tem poročilu obsega doslej zabeležene primere v obdobju od 1. januarja 2000 do 31. decembra 2019. Primere nezakonitega lova in ubijanja ptic smo iskali v objavah elektronskih in tiskanih medijev, s pregledom socialnih omrežij, spletnih forumov ter spletnih oglasov. Prav tako smo v bazo podatkov vključili prijave, ki so jih posredovali posamezniki.

V bazi podatkov so zabeleženi posamezni primeri nezakonitega lova in ubijanja ptic. Vsak primer ima zabeležene osnovne informacije (datum in kraj, vrsta ptice ter število prizadetih osebkov) ter čim bolj natančen in podroben opis. Na osnovi teh podatkov so bili primeri razvrščeni v eno od naslednjih kategorij nezakonitega ravnanja: (1) nezakonit lov s strelnim orožjem, (2) zastrupljanje, (3) nezakonit lov z drugimi metodami (mreže, pasti, limanice), (4) nezakonito zadrževanje in trgovina s pticami ter (5) nezakonit transport ptic prek Slovenije. Prav tako je za vsak primer posebej zbran dokazni material.

Z namenom ugotavljanja obsega nezakonitega lova in ubijanja ptic v Sloveniji smo za vsako kategorijo primera dodali letno oceno žrtev (št. osebkov). Večina nezakonitega ravnanja ostane neodkrita zaradi težav pri odkrivanju, nepoznavanja problematike ter neprijavljanja primerov. Ocenjeno je, da je manj kot 10 % storjenih prekrškov tudi obravnavanih (t.i. temno polje).⁸

Naša ocena za posamezno kategorijo je tako narejena na podlagi števila zabeleženih primerov med letoma 2000 in 2019 ter na podlagi poznavanja področja in problematike v Sloveniji.

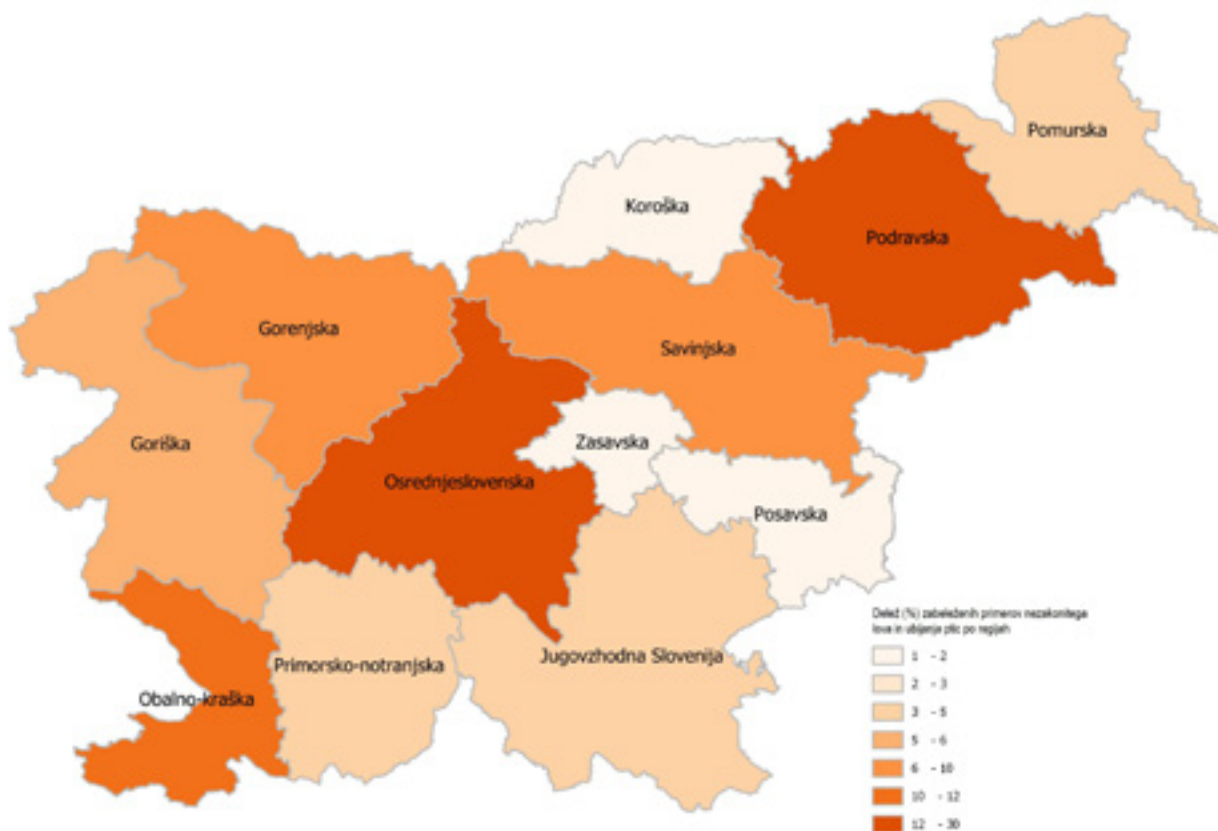
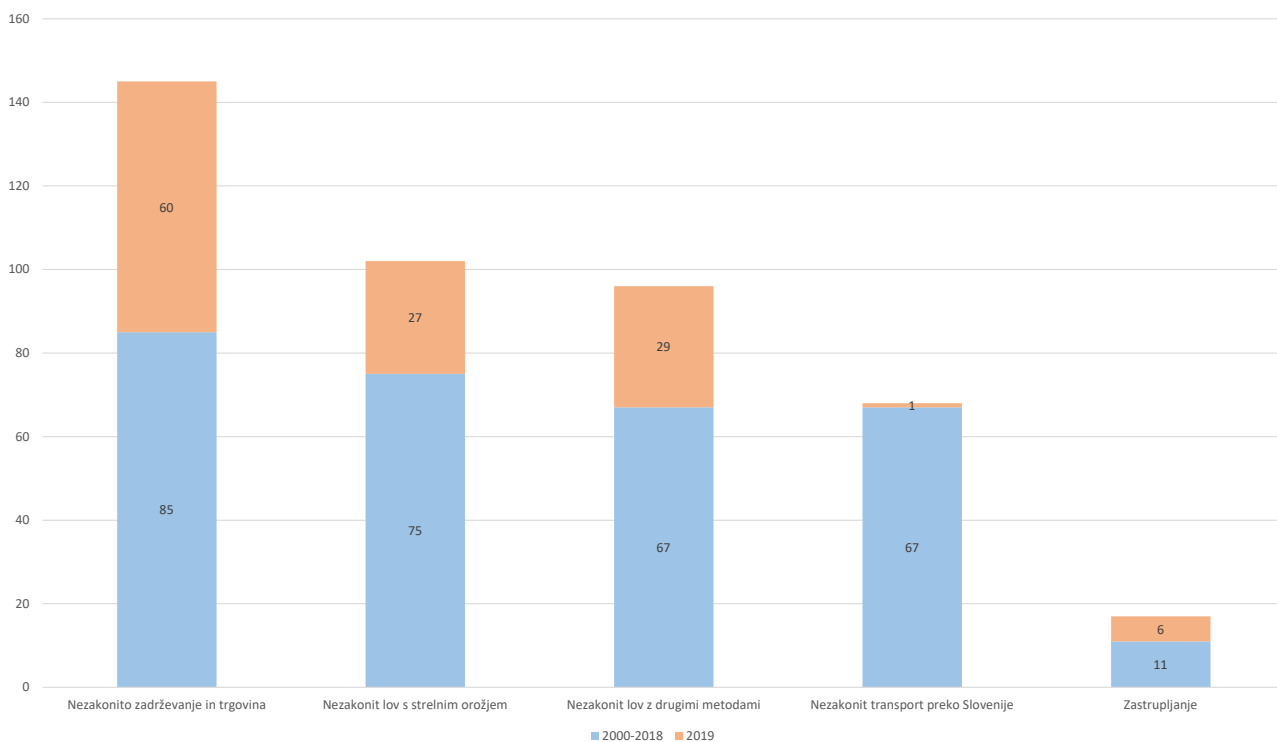
REZULTATI

V bazo podatkov smo za obdobje 2000–2019 doslej vpisali 428 primerov nezakonitega lova in ubijanja ptic v Sloveniji. V teh letih smo zabeležili 145 primerov (34 %) nezakonitega zadrževanja in trgovine s pticami, 102 primera (24 %) nezakonitega lova s strelnim orožjem, 96 primerov (22 %) nezakonitega lova z drugimi metodami, 68 primerov (16 %) nezakonitega transporta ptic prek državne meje ter 17 primerov (4 %) zastrupljanja ptic.

V Sloveniji je bilo zaradi nezakonitega lova in ubijanja prizadetih 32 zavarovanih vrst ptic in pet vrst, ki so uvrščene med lovno divjad (fazan, mlakarica, šoja, siva vrana in sraka). V primeru slednjih smo ugotovili, da je lov nanje potekal zunaj lovnih dob, ki so določene z Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob. Med kršitvami smo zabeležili tudi osem primerov nezakonitega streljanja, mučenja in zastrupljanja domačih golobov. V teh primerih je bilo prizadetih 88 osebkov te vrste. Prek slovenske meje pa je bilo iz tujine nezakonito prepeljanih 65 zavarovanih vrst ptic.

Največ primerov smo zabeležili v Osrednjeslovenski (30 %), Podravske (19 %) in Obalno-Kraški regiji (12 %), najmanj pa na območju Zasavske (2 %), Koroške (1 %) in Posavske regije (1 %).

Graf 1: Zabeleženi primeri nezakonitega lova in ubijanja ptic v Sloveniji glede na posamezno kategorijo nezakonitega ravnanja med letoma 2000 in 2019

Slika 1: Deleži zabeleženih primerov nezakonitega lova in ubijanja ptic v Sloveniji po regijah

428

zabeleženih primerov
nezakonitega lova in ubijanja ptic
v obdobju 2000–2019

14.000–49.000

letno nezakonito ulovljenih ali
ubitih ptic v Sloveniji

43

prijav na pristojne institucije

43

dni terenskega dela

28

prijav na Inšpektorat RS za
okolje in prostor

15

prijav na policijo

15

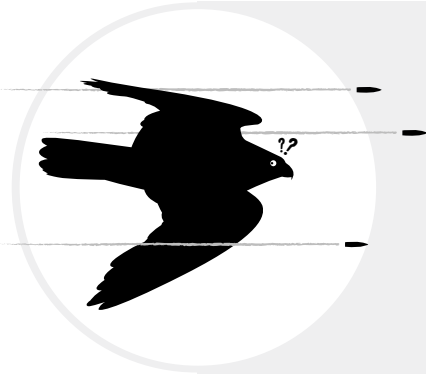
rešenih primerov

32

osebkov ptic izpuščenih nazaj
v naravo

NEZAKONIT LOV PTIC S STRELNIM OROŽJEM

Kaj je nezakonit lov s strelnim orožjem?

V kategorijo nezakonitega lova ptic s strelnim orožjem smo uvrstili vse oblike nezakonitega ubijanja in pohabljanja ptic s strelnim orožjem. Vključuje vsakršno streljanje zavarovanih vrst ptic; za ptice, ki so zakonsko opredeljene kot divjad, pa to vključuje lov v času, ko ta ni dovoljen, lov na nedovoljen način, lov v številčnosti nad predpisanimi lovnimi kvotami, lov na območjih, kjer je lov prepovedan, ali lov, ki ga izvaja oseba, ki ni registrirana kot lovec oz. nima izdanega veljavnega lovskega dovoljenja. Upoštevali smo tudi primere nezakonitega streljanja na ptico, kjer ni podatka, ali je bila ptica zadeta.

V obdobju od leta 2000 smo zabeležili **102 primera** nezakonitega lova ptic s strelnim orožjem. V teh primerih je bilo nezakonito ubitih **192–490 osebkov ptic**, ki so pripadali **39 vrstam**. Od tega je pet vrst (fazan, mlakarica, sraka, siva vrana in šoja) lovna divjad, vendar so bile lovljene ali ubite zunaj lovnih dob, določenih z uredbo. Druge prizadete vrste so po slovenski zakonodaji zavarovane.

Na policijo smo v letu 2019 podali **osem prijav** nezakonitega lova ptic s strelnim orožjem, kjer so ukrepali v šestih primerih, dva primera pa sta še v postopku reševanja. Na Inšpektorat za okolje in prostor smo poslali **dve prijavi**, v postopku reševanja je ena prijava.

Žrtve nezakonitega lova s strelnim orožjem so bile pogosto ribojede vrste ptic. Ocenjujemo, da je bilo nezakonito ubitih 43–257 osebkov teh vrst. Tako smo na območju nekaterih večjih ribogojnic na severovzhodu Slovenije ugotovili, da je bilo ubitih več sivih čapelj *Ardea cinerea* (135 osebkov), med žrtvami pa je bilo tudi več deset osebkov velike bele čaplje *Ardea alba*. Med pogostimi žrtvami nezakonitega lova so tudi kormorani *Phalacrocorax carbo* (28 ubitih osebkov).

Med ujedami smo zabeležili nezakonito ubite osebkov vrst:

- beloglavi jastreb *Gyps fulvus* (dva osebka),
- planinski orol *Aquila chrysaetos* (dva osebka),
- rjavi lunj *Circus aeruginosus* (en osebek),
- skobec *Accipiter nisus* (en osebek),
- kanja *Buteo buteo* (šest osebkov),
- postovka *Falco tinnunculus* (dva osebka),
- in sokol selec *Falco peregrinus* (dva osebka).

Pri sovah smo v skupno šestih primerih zabeležili šest nezakonito ubitih osebkov, ki so pripadali trem različnim vrstam:

- mala uharica *Asio otus* (dva osebka),
- lesna sova *Strix aluco* (en osebek),
- in velika uharica *Bubo bubo* (trije osebki).

Med zabeleženimi primeri v letu 2019 je tudi 12 primerov streljanja ptic z zračno puško. Med žrtvami je bilo 14 ptic, ki so pripadale deset vrstam: domači golob, turška grlica *Streptopelia decaocto*, siva čaplja, kanja, kavka *Corvus monedula*, siva vrana, kos *Turdus merula*, taščica *Erithacus rubecula*, domači vrabec *Passer domesticus* in ščinkavec *Fringilla coelebs*. Primeri so bili potrjeni s pomočjo rentgenskega slikanja kadavrov oziroma živih osebkov ptic, saj je nekaj osebkov zaradi strelnih ran potrebovalo veterinarsko pomoč.

Rezultati rentgenskega skeniranja

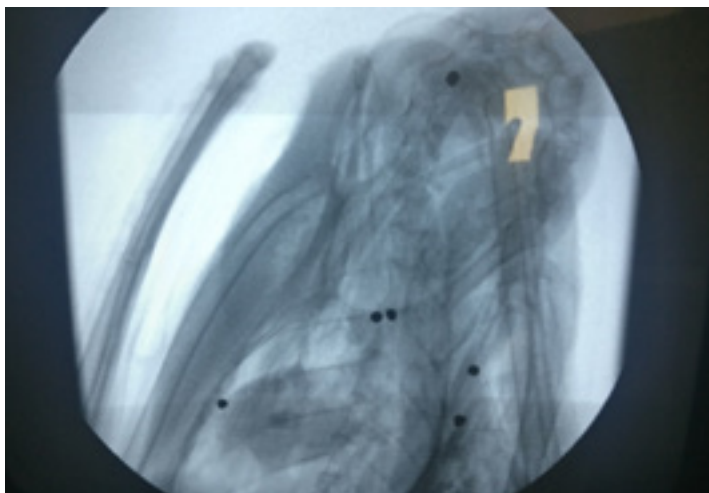
Nezakonit lov s strelnim orožjem v praksi zelo težko odkrijemo, saj se sledi v naravi zelo hitro zabrišejo.⁹ Zato smo tudi v letu 2019 v sodelovanju s Prirodoslovnim muzejem Slovenije sistematično zbirali kadavre najdenih zavarovanih vrst ptic. Zbrane kadavre smo nato rentgensko skenirali. Skupno je bilo rentgensko pregledanih 85 kadavrov, ki so pripadali 44 zavarovanim vrstam ptic. Nezakonito sta bila ustreljena dva osebka (2,4 %) dveh različnih vrst ptic: rumenonogi galeb *Larus michahellis* in krokar *Corvus corax*. Rumeno-nogi galeb je bil nezakonito ustreljen na območju Fiese pri Piranu, krokar pa v bližini Bevk na območju Krajinskega parka Ljubljansko barje.

Nezakonit lov tudi na zavarovanih območjih

V letu 2019 smo zabeležili tudi štiri primere nezakonitega streljanja in vznemirjanja zavarovanih vrst ptic na območjih, zavarovanih z odloki: v Notranjskem regijskem parku, na Naravnem spomeniku Ljubljana, na zadrževalniku Medvedce in na Radenskem polju.

Oteženo odkrivanje primerov

Primeri nezakonitega lova ptic s strelnim orožjem se dogajajo zelo razpršeno po Sloveniji, zato je njihovo odkrivanje oteženo. Prav tako pogosto takšna dejanja med ljudmi še vedno niso dojeta kot prekršek, ki bi ga bilo treba prijaviti. Zato veliko primerov nezakonitega lova s strelnim orožjem ostane neopaženih oziroma nezaznanih, tako da lahko z gotovostjo trdimo, da je število nezakonito ustreljenih in ubitih ptic večje.

Slika 2 in 3: Aprila 2019 je bil na odseku Drave med Malečnikom in Loko najden nezakonito ustreljen osebek kormorana, ki je zavarovana vrsta. Rentgensko slikanje kadavra je pokazalo, da je bila ptica ustreljena s puško šibrenico, saj je bilo v telesu ptice najdenih šest izstrelkov šiber.

LETNA OCENA NEZAKONITEGA LOVA PTIC S STRELNIM OROŽJEM

Glede na zabeleženo število nezakonito ustreljenih ptic s strelnim orožjem ocenjujemo, da je v Sloveniji letno nezakonito s strelnim orožjem ubitih 4.000–23.000 ptic.

NEZAKONIT TRANSPORT PTIC PREKO SLOVENIJE

Kaj je nezakonit transport ptic?

Tihotapljenje ptic pevk je v Evropi velik naravovarstveni problem. Gre za organizirano obliko kriminala, katerega dejavnost je osredotočena predvsem na jugovzhodno in srednjo Evropo.¹³ Slovenija je poleg Hrvaške in Madžarske ena glavnih tranzitnih držav, prek katere je na italijanski črni trg letno prepeljanih več deset tisoč živih ali mrtvih ptic. Pri tem ne gre za trofejni lov, pač pa so ulovljeni osebkki namenjeni nadaljnji prodaji restavracijam.¹⁴

Ugotovljeni primeri

V obdobju 2000–2019 smo zabeležili **68 primerov** nezakonitega transporta ptic prek državnih meja Republike Slovenije. Skupno je bilo v teh primerih prepeljanih **31.222 osebkov**, ki so pripadali najmanj **66 vrstam**. Velika večina zaseženih ptic je pripadala vrstam, ki so zavarovane s Konvencijo o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov (Bernska konvencija) in z zakonodajo Republike Slovenije s področja varstva prostoživečih živalskih vrst.

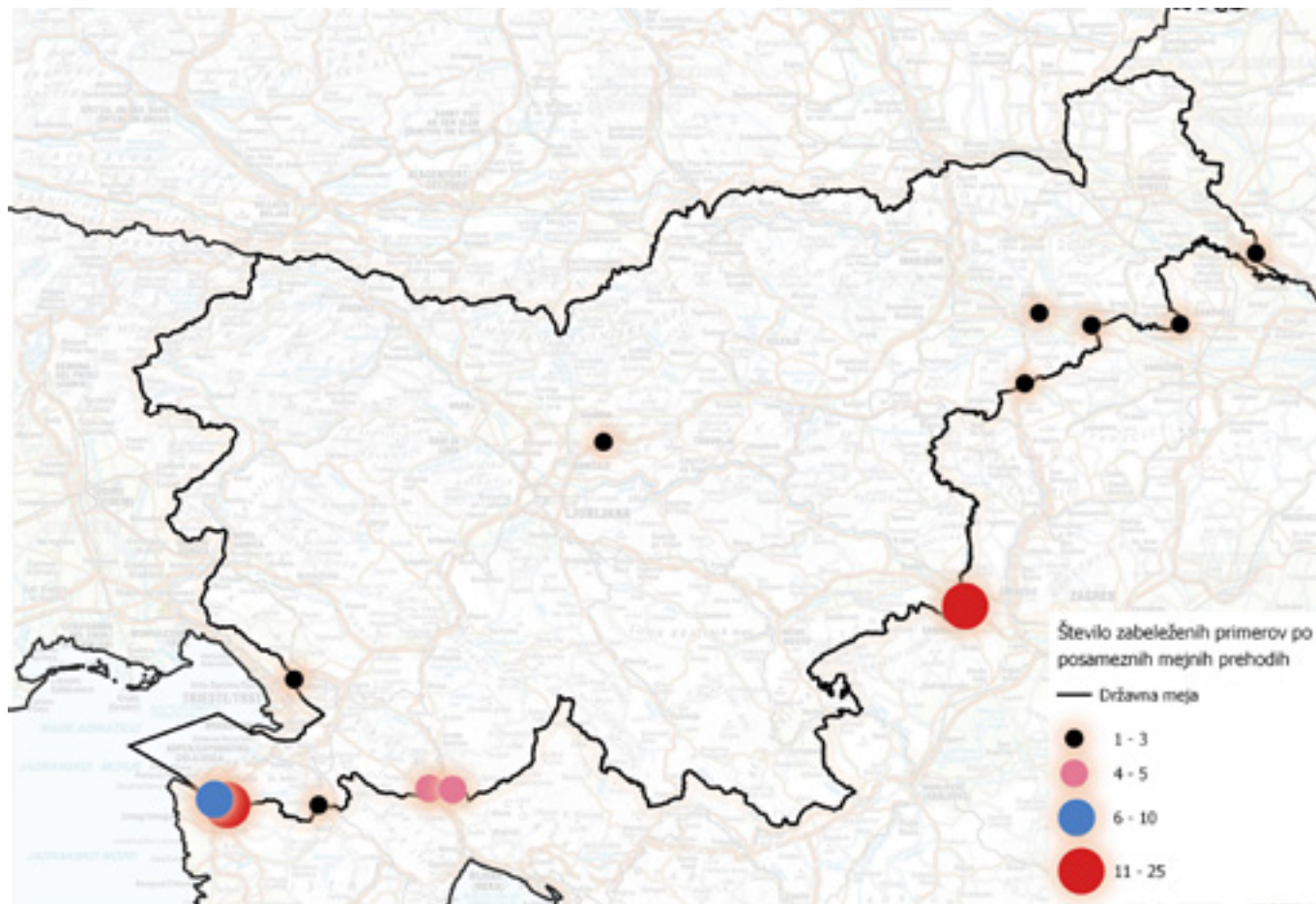
V letu 2019 smo zabeležili en primer poskusa nezakonitega transporta ptic prek Slovenije. Zaseženih je bilo 7 kg oziroma 250 osebkov zavarovane vrste poljski škrijanec *Alauda arvensis*.

Slika 4: Novembra 2019 so policisti PU Murska Sobota na postajališču Pince med prtljago italijanskega državljana našli 7 kg oz. 250 osebkov zamrznjenih ptic.

Slovenija – tranzitna država tihotapcev ptic

Čez Slovenijo nezakonito prevažajo zavarovane vrste ptic posamezniki, ki ptice lovijo v tujini (v državah JV Evrope: Hrvaška, Srbija, Bosna in Hercegovina, Romunija ...) in jih nato prepeljejo v drugo državo, največkrat Italijo in Malto.¹³ Število zabeleženih primerov tihotapljenja ptic se je od leta 2013 zmanjšalo. Najverjetnejši razlog za takšno stanje je, da slovensko-hrvaška meja od 1. julija 2013 ni več zunanja meja Evropske unije in se posledično na njej carinski nadzor ne opravlja več.¹⁵ Zato natančna razsežnost tihotapljenja ptic v zadnjih letih ni znana, vendar zabeleženi primeri v letu 2018 in 2019 kažejo, da se ni bistveno zmanjšala. Glede na dostopne podatke ter dejstvo, da je na mejah letno prestreženih le od 1–5 % tihotapcev ptic¹⁶, ocenjujemo, da je v enem letu prek Slovenije pretihotapljenih 34.000–172.000 osebkov ptic.

Slika 5: Mejni prehodi in posamezne lokacije po Sloveniji, na katerih so bile v obdobju 2000–2019 zasežene pošiljke z mrtvimi pticami, namenjene na italijanski črni trg

Ključno je sodelovanje med pristojnimi organi

Za uspešno odkrivanje primerov tihotapljenja ptic je ključno sodelovanje ter medsebojno obveščanje med pristojnimi organi (policija, carina, tožilstvo) in strokovnjaki. Pri obravnavanju primerov je namreč ključna tudi pravilna določitev vrste zaseženih ptic, saj je status zavarovanih vrst bistven za uvedbo nadaljnjih postopkov (uvedba prekrškovnega ali kazenskega postopka).

LETNA OCENA NEZAKONITEGA TRANSPORTA PTIC PREK SLOVENIJE

Ocenjujemo, da je **čez Slovenijo pretihotapljenih 34.000–172.000 ptic na leto**. Natančna razsežnost pojava v zadnjih letih ni znana, vendar predvidevamo, da se ni bistveno zmanjšala.

NEZAKONIT LOV PTIC Z DRUGIMI METODAMI

Kaj je nezakonit lov ptic z drugimi metodami?

Nezakonit lov ptic z drugimi metodami vključuje vse oblike nezakonitega odvzemanja živih ptic iz narave zaradi njihovega zadrževanja v ujetništvu, nezakonite prodaje ali ubijanja. Vključuje vse načine lova, razen lova s strelnim orožjem: s pastmi, mrežami, limanicami ... V to kategorijo smo vključili tudi odvzemanje jajc in mladičev ter uničevanje aktivnih gnezd.

Ugotovljeni primeri

Za obdobje 2000–2019 smo zabeležili **96 primerov** nezakonitega lova ptic z drugimi metodami, v katerih je bilo iz narave odvzetih vsaj **1400 osebkov**, ki so pripadali **21 vrstam**.

V letu 2019 smo na pristojno Inšpekcijo RS za okolje in prostor poslali **15 prijav** zoper posameznike, ki so nezakonito lovili (s pastmi, mrežami in na limanice) zavarovane vrste ptic. Inšpekcija se je na naše prijave odzvala z ukrepanjem v pet primerih. Prav tako smo podali dve prijavi na policijo, kjer so ukrepali v enem primeru.

Lov ptic pevk

Najpogostejše žrtve nezakonitega lova z drugimi metodami v Sloveniji so ptice pevke (Passeriformes). Lov ptic poteka na različne načine: z živolovnimi pastmi, z mrežami in na limanice.

Trenutno imamo podatke za vsaj 25 posameznikov, ki se bolj ali manj redno ukvarjajo z nezakonitim lovom ptic pevk. Ugotavljamo, da je lov na ptice pevke v Sloveniji zelo razširjen predvsem v zahodnem in osrednjem delu države. V Osrednjeslovenski regiji nam je poznanih osem posameznikov. Veliko intenzivnost nezakonitega lova ptic pevk smo zabeležili tudi v zahodnem delu Slovenije (17 primerov). Domnevamo, da so tam ta sporna ravnanja spodbujena s strani italijanskega črnega trga ter tudi z ukinitvijo mejnih kontrol na meji z Italijo.

Slika 6: Krmilnica za ptice, ki je predelana v past za lov na ptice pevke

Lov ujed s pastmi

Ugotavljamo, da je v Sloveniji razširjen tudi lov ujed s pastmi. Večina pasti je narejenih za lov na živo vabo, ki so navadno golobi *Columba spp.* ali gojeni osebki prepelic *Coturnix spp.* Največ ujed polovijo rejci in prodajalci golobov, prodanih je najmanj 20 pasti na leto¹⁷. V obdobju od leta 2000 smo zabeležili štiri prodajalce pasti za lov na ujede ter 17 primerov nastavljenih pasti za lov na kanje, krokarja, sokola selca in kragulja *Accipiter gentilis*. Čeprav poteka lov na ujede v manjšem obsegu v primerjavi z lovom na ptice pevke, je glede na varstveni status in biologijo prizadetih vrst precej problematičen. Za zdaj lahko podamo samo grobo oceno, da v Sloveniji s takšnimi pastmi ujamejo 10–200 osebkov ujed na leto.

Izjemno problematično je tudi nastavljanje pasti, imenovane »skobec«. To je železna past, ki z močnimi čeljustmi, na katerih so nanizani ostri zobci, zagrabi žival in jo bodisi ubije bodisi huje poškoduje. Takšen primer se je zgodil decembra 2019 na območju Gorenjske, kjer je neznanec nastavil takšno past. Vanjo se je ujela kanja, ki pa so jo morali zaradi hudih poškodb (zlomov) nog uspavati. Podoben primer se je zgodil tudi leta 2014, ko se je v past ujela bela štoklja, ki so jo morali ravno tako zaradi hudih poškodb nog uspavati.

Uničevanje jajc in gnezd laboda grbca

Zaznali smo tudi problematiko uničevanja jajc laboda grbca *Cygnus olor*. Odkrili smo sedem primerov, v katerih so posamezniki uničili jajca ali pobili mladiče v gnezdu. Leta 2017 je neznanec ob Ljubljani na gnezdu pobil par odraslih labodov v času gnezditve ter razbil jajca v njunem gnezdu. Posamezni primeri uničenja jajc ali izginjanja mladičev se pojavljajo predvsem tam, kjer so gnezda laboda grbca laže dostopna.

Uničevanje lastovičjih gnezd

Za obdobje 2000–2019 smo zabeležili 23 primerov nezakonitega odstranjevanja gnezd mestnih lastovk *Delichon urbicum*. Prizadetih je bilo vsaj 840 gnezd. V letu 2019 smo zabeležili 11 primerov nezakonitega odstranjevanja gnezd, v katerih je bilo prizadetih vsaj 145 gnezd mestnih lastovk.

Na osnovi teh podatkov ocenjujemo, da je v Sloveniji v času gnezdilne sezone **uničenih med 50 in 250 gnezd** na leto, glavne žrtve pa so predvsem jajca in mladiči v gnezdih. Posledično je tako prizadetih **200–1.000 osebkov** mestnih lastovk.

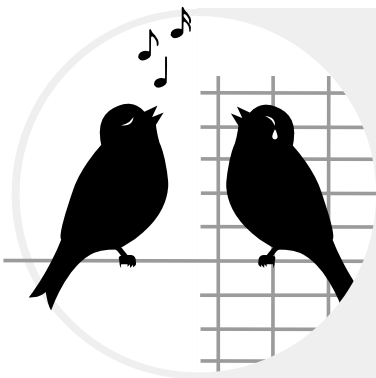
Doslej smo vsak novejši primer prijavili na Inšpektorat RS za okolje in prostor – skupaj smo podali **12 prijav** zoper posameznike, ki so namerno uničili aktivna gnezda mestnih lastovk. Inšpekcija je ukrepala v štirih primerih.

Naravna gnezdišča mestnih lastovk so skalni previsi. A vendar se je vrsta v 19. in 20. stoletju preusmerila v gnezdenje na umetnih strukturah v vaseh in mestih, kjer gnezdiijo posamezno ali v skupinah na stanovanjskih hišah (pod napuščem strehe, v kotu okna, pod balkonom) ali kolonijsko na nekaterih stolpnica v mestih in na velikih stavbah (npr. gasilski domovi, gospodarska poslopja, večstanovanjske stavbe).¹⁸ Lastniki stavb želijo odstraniti njihova gnezda, ker jih motijo iztrebki mladičev, ki se nabirajo pod njihovimi gnezdi. Rešitev za ta problem je zelo enostavna, saj lahko pod gnezdo namestimo varovalno polico, ki bo prestrezala njihove iztrebke. Zaradi zaščite gnezda in mladičev pred plenilci priporočamo, da je polica nameščena vsaj 80 cm pod gnezdo.

LETNA OCENA NEZAKONITEGA LOVA Z DRUGIMI METODAMI V SLOVENIJI

Ocenjujemo, da je v Sloveniji zaradi nezakonitega lova ptic z drugimi metodami (pasti, mreže, limanice ...) **ulovljenih ali ubitih 10.000–26.000 osebkov ptic na leto.**

NEZAKONITO ZADRŽEVANJE IN TRGOVINA S PTICAMI

Kaj je nezakonito zadrževanje in trgovina s pticami?

V to kategorijo smo vključili primere, v katerih posamezniki nezakonito zadržujejo ptice v ujetništvu, ter tudi primere nezakonite trgovine s pticami. Kategorija vključuje tudi primere, ko se v Sloveniji ujete ptice izvozijo iz države, ter primere, ko se ptice nezakonito uvozijo v našo državo. Vključeni so živi in mrtvi osebki, njihovi preparati ali deli teles ter jajca.

Ugotovljeni primeri

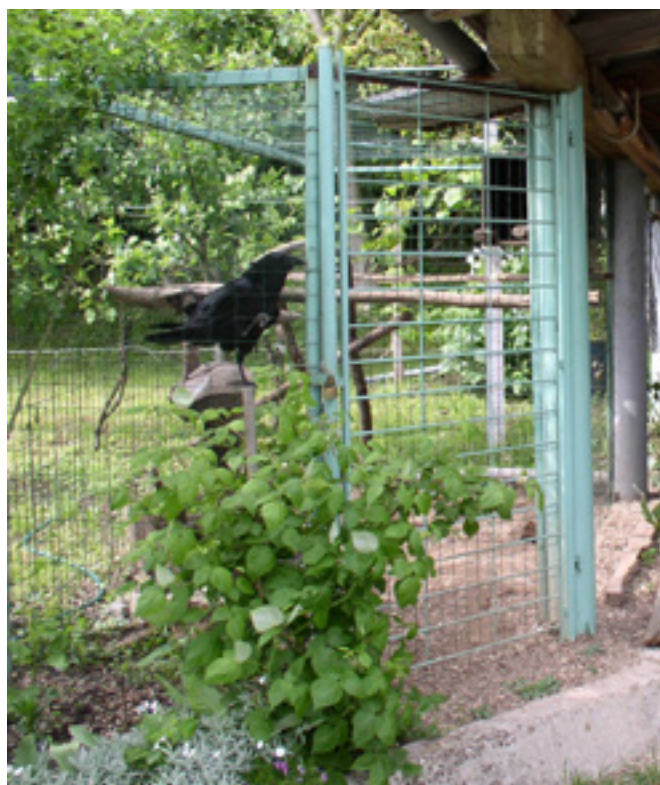
V obdobju 2000–2019 smo zabeležili **145 primerov** nezakonitega zadrževanja in trgovine s pticami; od tega v letu 2019 60 primerov. Skupno je bilo v tem obdobju nezakonito zadrževanih najmanj **120– 140 osebkov**, ki so pripadali **26 vrstam**.

Na Inšpekcijo RS za okolje in prostor smo v letu 2019 poslali **11 prijav** nezakonitega zadrževanja ptic v ujetništvu, ukrepali so v dveh primerih, kjer je bilo kršiteljem izdano obvestilo o prekršku. Prav tako smo podali pet prijav na policijo, kjer so uspešno ukrepali v dveh primerih, trije primeri pa so še v postopku reševanja.

V večini primerov gre za nezakonito zadrževanje živih ptic pevk (lišček *Carduelis carduelis*, kalin *Pyrrhula pyrrhula*, zelenec *Chloris chloris*, domači vrabec). Posamezniki te vrste uporabljajo za gojenje in križanje s kanarčki *Serinus spp.* ter drugimi sorodnimi vrstami za izboljšanje genetskega materiala že gojenih osebkov. Prav tako je uvoz in izvoz ptic osredotočen na ptice pevke. V teh primerih gre za nezakonito trgovanje med posameznimi gojitelji ptic.

Med žrtvami nezakonitega zadrževanja (29 primerov) so bili tudi:

- veliki skovik *Otus scops* (en osebek) ,
- velika uharica (dva osebka),
- lesna sova (pet osebkov),
- kanja (štirje osebki),
- sokol selec (en osebek),
- kragulj (štirje osebki),
- krokar (devet osebkov),
- šoja (en osebek),
- in turška grlica (štirje osebki).

Slika 7: Med žrtvami nezakonitega zadrževanja so tudi krokarji.

Prodaja preparatov zavarovanih vrst ptic

Med zabeleženimi primeri je bilo tudi 32 primerov nezakonite prodaje prepariranih zavarovanih vrst ptic. Nezakonito je bilo tako prodanih 65 primerkov preparatov, ki so pripadali 26 vrstam ptic. Najpogostejši nezakonito prodajani so bili preparati kanje (11 primerov), divjega petelina *Tetrao urogallus* (devet primerov), lesne sove (pet primerov), liske *Fulica atra* (štirje primeri), kragulja (trije primeri) in sive čaplje (trije primeri).

LETNA OCENA NEZAKONITEGA ZADRŽEVANJA IN TRGOVINE PTIC V SLOVENIJI

Za kategorijo nezakonitega zadrževanja in trgovine ptic nismo podali letne ocene, saj se večina primerov prekriva s kategorijo nezakonitega lova na ptice z drugimi metodami (s pastmi, mrežami in na limanice). Npr. če nekdo ulovi ptico in jo zadrži v kletki, je to že všteto pri kategoriji nezakonit lov ptic z drugimi metodami.

ZASTRUPLANJE PTIC

Kaj je zastrupljanje ptic?

Zastrupljanje ptic vključuje (1) namerno nastavljanje strupov z namenom ubijanja določenih vrst ptic, (2) neciljno zastrupljanje, kadar je strup nastavljen drugim vrstam, npr. zverem, (3) nenamerno zastrupljanje kot posledica sicer zakonite uporabe fitofarmaceutskih sredstev in rodenticidov in (4) zaužitje strupov, neustrezno odvrženih v okolje.

Ugotovljeni primeri

Za obdobje 2000–2019 smo zabeležili **17 primerov** zastrupljanja ptic, v katerih je poginilo najmanj **293 osebkov**, ki so pripadali **13 vrstam**.

Najbolj množično zastrupitev ptic smo zabeležili aprila 2018, ko je na območju Ptujskega jezera poginilo 167 rečnih galebov *Chroicocephalus ridibundus* in pet osebkov nedoločenih vrst ujed.¹⁰ V manjšem obsegu se je zastrupitev rečnih galebov na isti lokaciji ponovila tudi aprila 2019 (vsaj 25 najdenih osebkov). Kljub preiskavam in vključenosti pristojnih inštitucij vzroki zastrupitve niso bili odkriti.^{11,12}

Leta 2015 je prišlo do neciljnega zastrupljanja zavarovanih ptic na območju SPA Črete pri Slovenski Bistrici (Natura 2000), natančneje na njivah južno od Pragerskega v neposredni bližini zadrževalnika Medvedce. Zaradi zastrupitve je poginilo pet rjavih lunjev in en krokar. Vse najdene mrtve ptice so se prehranjevale s truplom lisice *Vulpes vulpes*, saj so imele okrvavljene kljune. Glede na dejstvo, da so bila vsa trupla ptic najdena le nekaj metrov od trupla lisice, sklepamo, da je bila lisica zastrupljena z močnim in hitro učinkujočim strupom.

Med zabeleženimi primeri od leta 2000 dalje so bile žrtve zastrupljanja tudi:

- bela štokljka *Ciconia ciconia* (en osebek),
- kozača *Strix uralensis* (en osebek),
- kanja (en osebek),
- brglez *Sitta europaea* (en osebek),
- in kos (tri je osebki).

Med žrtvami zastrupljanja so bili tudi domači golobi (17 zastrupljenih osebkov), srake (tri je osebki) in sive vrane (dva osebka).

Slika 8: Aprila leta 2018 je na območju Ptujskega jezera zaradi zastrupitve poginilo 167 osebkov vrste rečni galeb. V manjšem obsegu se je zastrupitev ponovila tudi aprila 2019.

LETNA OCENA ZASTRUPLANJA PTIC V SLOVENIJI

Ocenjujemo, da v **Sloveniji letno zaradi zastrupljanja pogine 150–500 ptic**. Ciljnega zastrupljanja ptic je verjetno malo. Do zastrupljanja prihaja predvsem zaradi malomarne, nestrokovne ali nezakonite uporabe strupov ter njihovega odlaganja.

VIRI

- ¹ **Erjavec, F. (1995):** Domače in tuje živali v podobah. Prenovljena izdaja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ² **Tercelj Otorepec, M. (2001):** Trnovski tičarji in solatarce. Ljubljana: Prešernova družba.
- ³ **Uradni list RS (1999):** Zakon o ohranjanju narave. Uradni list RS, št. 56/99 z vsemi spremembami.
- ⁴ **Uradni list RS (2006):** Uredba o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah. Uradni list RS, št. 46/06 z vsemi spremembami.
- ⁵ **Uradni list RS (2004):** Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob. Uradni list RS, št. 101/04 z vsemi spremembami.
- ⁶ **Uradni list RS (2004):** Zakon o divjadi in lovstvu. Uradni list RS, št. 16/04 z vsemi spremembami.
- ⁷ **Uradni list RS (2008):** Kazenski zakonik. Uradni list RS, št. 55/08 z vsemi spremembami.
- ⁸ **Stiles D., Esmond M. (2008):** The USA's Ivory Markets – How Much a Threat to Elephants? *Pachyderm* 45: 67–76.
- ⁹ **Vrezec, A. (2014):** Rentgen razkriva ilegalni lov na ptice: ornitologija: skupna študija Prirodoslovnega muzeja Slovenije in Veterinarske fakultete UL. Delo, 13. feb. 2014, letn. 56, št. 36, str. 14.
- ¹⁰ **Gamser, M., Bombek, D. (2018):** Pogin ptic na Ptujskem jezeru. *Svet ptic: revija Društva za opazovanje in proučevanje ptic v Sloveniji*. Letn. 24, št. 2, str. 37.
- ¹¹ **Nacionalni veterinarski inštitut (2018):** Končno mnenje Nacionalnega veterinarskega inštituta. [http://www.uvhvr.gov.si/file-admin/uvhvr.gov.si/pageuploads/Novice/Mnenje_NVI.pdf]
- ¹² **UVHVVR (2018):** Končno poročilo NVI vseh preiskav v zvezi z vzrokom pogina rečnih galebov na območju Ptujkega jezera. Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin. [http://www.uvhvr.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/6195/]
- ¹³ **Traffic (2008):** The illegal trade in wild birds for food through South-east and Central Europe. [https://www.traffic.org/site/assets/files/3754/illegal_trade_wild_birds_for_food_europe.pdf]
- ¹⁴ **Arih A., Bolješič R., Mavri U. (2008):** Poročilo o poskusih tihotapljenja prosto živečih ptic v Republiko Slovenijo (2002–2006). Agencija Republike Slovenije za okolje, Ljubljana.
- ¹⁵ **Ahčin J. (2018):** Ilegalni transport ptic v Sloveniji. Dopis z dne 29. 6. 2018. Finančna uprava Republike Slovenije.
- ¹⁶ **Arih A. (2010):** Ob deseti obletnici konvencije Cites v Sloveniji. Agencija Republike Slovenije za okolje. [http://www.arso.gov.si/narava/konvencija%20CITES/v%20Sloveniji/Ob%20deseti%20obletnici%20konvencije%20CITES%20v%20Sloveniji_ARSO_bilten.pdf].
- ¹⁷ **Lorger E. (2015):** Človek in ogrožanja sokola selca v Sloveniji. *Osvoboditev živali, revija za prijatelje živali* 12 (30): 14–17.
- ¹⁸ **Trilar, T., Jančar, T. (2019):** Mestna lastovka *Delichon urbicum*. pp.344–345. In: Mihelič, T., Kmecl, P., Denac, K., Koce, U., Vrezec, A., Denac, D. (eds.): Atlas ptic Slovenije. Popis gnezdil 2002–2017. DOPPS, Ljubljana.

KAJ LAHKO STORIMO

če smo priča nezakonitemu lovu in ubijanju ptic?

Če opazite kakršne koli znake nezakonitega lova in ubijanja ptic, nam informacije lahko posredujete na dopps@dopps.si ali **031/439-051**.

Prav tako lahko sum tovrstnih nezakonitih dejanj prijavite prek obrazca na naši spletni strani <https://stopkrivolov.ptice.si/podaj-prijavo/>.

Prijava je lahko tudi anonimna.

Primere lahko prijavite tudi **POLICIJI** na številko 113 ali na **INŠPEKTORAT RS ZA OKOLJE IN PROSTOR** (gp.irsop@gov.si).

Kaj vsebuje dobra prijava?

V prijavi je treba:

- natančno opisati dogodek,
- navesti datum in uro,
- navesti lokacijo dogodka,
- navesti morebitne podatke o storilcu in
- priložiti dokazno gradivo (fotografije, video).

Seveda pa vedno najprej poskrbite za lastno varnost!

Dobrodošli bodo tudi podatki o nezakonitem lovu in ubijanju ptic iz preteklosti, s pomočjo katerih ugotavljamo obseg problematike v Sloveniji.

Če najdete mrtvo ptico ...

Po Uredbi o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah je za zbiranje in shranjevanje kadavrov zavarovanih vrst ptic pristojen Prirodoslovni muzej Slovenije, ki prav tako hrani in skrbi za nacionalno zbirko ptic. Kadaver mrtve ptice je lahko odličen vir najrazličnejših informacij, med drugim nam lahko pomaga pri odkrivanju nezakonitega lova in ubijanja zavarovanih vrst.

Če v naravi najdete mrtvo ptico, vas prosimo, da to sporočite v Prirodoslovni muzej Slovenije na številko 041/513-440 ali pišete na dfekonja@pms-lj.si. Lahko pokličete tudi na DOPPS na številko 031/439-051.

**NE POGLEJ VSTRAN,
PRIJAVI NEZAKONIT
LOV IN UBIJANJE PTIC!**

DOPPS
Tržaška 2, 1000 Ljubljana

031 439 051

<https://stopkrivolov.ptice.si/>

dopps@dopps.si

@StopLovNaPtice

@ustavimo_krivolov_na_ptice